

чення до них студентської молоді, збереження діючих і становлення нових наукових шкіл, впровадження інноваційних підходів у процес підготовки майбутніх фахівців і створення на основі даних чинників наукового середовища вищої школи.

*Вонберг Т.В., к.е.н., доцент
кафедри управління персоналом та економіки праці*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ОСВОЄННЯ НАУК У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сьогодення вимагає від науковця-викладача вищої школи високої педагогічної культури — бути справжнім професіоналом. Вочевидь, професіоналізм людини в будь-якій царині багато в чому залежить від рівня сформованої майстерності. Разом із тим, педагогічну майстерність не можна ототожнювати з вродженими якостями та пов'язувати виключно з особливим даром. Її, скоріше, можна набути завдяки саморозвитку та самовдосконаленню морально-духовних цінностей. Важливою передумовою становлення професіоналізму й педагогічної майстерності викладача вищої школи є наявність у нього необхідних соціально-педагогічних якостей і психолого-педагогічних умінь.

Зрозуміло, що для студента особливу вагу має не стільки зміст того, що говорить науковець-викладач на лекції або на практичному занятті, скільки його морально-духовне багатство, тому що крізь призму останнього студент спостерігає й сприймає все інше.

З викладеного стає зрозумілим, що у центрі уваги опанування будь-якої науки має бути студент. Науковець-викладач повинен виявляти глибоку повагу до його особистості та створювати оптимальні умови для всебічного розвитку.

Крім того, варто додати, що останніми роками вимоги роботодавців до підготовки майбутніх фахівців суттєво змінилися. На першому місці за ступенем важливості виступають компетенції випускника вищого навчального закладу, які дозволяють йому швидко адаптуватися в організації; здатність працювати в команді професіоналів; уміння швидко адаптуватися до мінливих умов, бути комунікабельним і толерантним, здатним реалізовувати етичні норми. Під час формування цих компетенцій першочергове значення відводиться також педагогічній майстерності викладача. Формування у студентів під час їх професійної підготовки у вищих навчальних закладах компетенцій, які необхідні для подальшої ефективної діяльності в будь-якій організації, просто неможливо без педагогічної майстерності безпосередньо науковця-викладача вищої школи. Отже, сьогодні важливим є продукування викладачем вищої школи не тільки педагогічних цінностей, а й тих цінностей, які дозволять майбутньому фахівцю розвиватися як корпоративній особистості та бути молодим науковцем в подальшому.

*Гапоненко В.А., к.політ.н, доц.
кафедри політології і соціології*

ГРУПОВІ ПРОЕКТИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Важливою складовою навчального процесу сучасних вищих навчальних закладів є наукова діяльність студентів. Однак, ця теза часто стає загальноновизнаним принципом, що важко реалізується у навчальному процесі. Адже, наукові пошуки вимагають тривалих і наполегливих зусиль для досягнення певного результату. Тому часто для них бракує і мотивації студентів, і організаційних зусиль викладачів.

На наш погляд, перспективним напрямом зміни цієї ситуації є перегляд форм і змісту завдань для самостійної роботи студентів. Попри те, що на самостійну роботу відводиться найбільше навчального часу, виконання завдань часто має формальний характер і низьку якість робіт. Достатньо поширеною є думка, що традиційні методи наукових і навчальних проектів (рефератів, курсових робіт) є неефективними, оскільки не стимулюють студентів до самостійних висновків і не дають уявлення про рівень їхньої професійної підготовки. Особливо показовими в цьому сенсі є проектні роботи з гуманітарних дисциплін, які просто відтворюють вже відомі науці факти або представляють компіляцію з

навчальної літератури. Така форма виконання завдань не відповідає цілям навчального процесу, не формує навичок узагальнення та аналізу актуальних наукових і практичних проблем.

Змінити ситуацію покликані новітні методи проектної роботи, серед яких важливе місце займають творчі групові проекти. Їхня сутність полягає у спільній роботі невеликої групи студентів над розробкою і вирішенням найбільш важливих на сучасному етапі розвитку суспільства проблем. Правильно організований процес підготовки та презентації групових проектів дозволяє мотивувати студентів, заохотити їх до пошуку нестандартних методів виконання завдання. Крім цього, самостійний розподіл функціональних обов'язків між членами групи сприяє формуванню навичок організаційної роботи та взаємодії в групі. Кожний студент може виконувати певну частину завдання залежно від його індивідуальних здібностей та інтересів, а злагоджена робота команди стане запорукою глибокого та всебічного опрацювання великого обсягу матеріалу у стислі терміни. Для впровадження групових методів у навчальний процес з метою посилення наукової складової мають бути переглянуті теми завдань для самостійної роботи. Мета викладача зробити акцент на тих проблемах дисципліни, що мають важливе прикладне значення, дискусійний характер і новизну. Бажано, щоб дана тематика була слабо розроблена у науковій літературі, а для загальноосвітніх дисциплін — мала певне відношення до спеціальності та майбутнього фаху групи. Також важливо запропонувати студентам іншу форму представлення результатів їхньої роботи, зробивши акцент на розробці рекомендацій та їхнього обґрунтування. Критерії оцінювання такого виду самостійної роботи варто привести у відповідність із критеріями достовірності наукового знання, серед яких: адекватність методів отримання висновків, логічна послідовність дослідницького процесу, обґрунтованість та неординарність висновків. Дещо складним для викладача є процес оцінювання роботи студентів з огляду на різну якість індивідуального внеску кожного члена групи в загальний результат. Проте, чітке розмежування різних складових дослідницького процесу, зокрема складання плану роботи, пошук первинної інформації, узагальнення та систематизація зібраного матеріалу, підготовка презентації, та відповідних ролей студентів значно спрощує процедуру виставлення оцінок. Взаємне оцінювання членами групи та залучення до коментарів представників інших груп зробить контроль за якістю робіт ще одним методом активізації уваги, засвоєння навчального матеріалу, підвищить його об'єктивність.

Отже, групові проекти як форма самостійної роботи студентів сприятиме посиленню мотивації до наукової роботи з кількох причин. По-перше, більш очевидним стає взаємозв'язок теорії та практики. По-друге, діють психологічні механізми колективної відповідальності. По-третє, враховуються індивідуальні здібності та бажання кожного студента. По-четверте, нові форми роботи завжди викликають цікавість.

*Голіцин А.М., к.е.н., доцент
кафедри маркетингу*

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Під розвитком педагогічної майстерності можна розуміти процес, що направлений на вдосконалення його якісного та кількісного аспекту. Якісний аспект розкривається у життєвому кредо, об'єктивності, принциповості та вимогливості, витримці та фактичності, толерантності і доброзичливості, правдивості та чесності, організаційних здібностях та ін.

Кількісний аспект — це професійні знання навчального матеріалу, психології, педагогіки, методик навчання, дидактичні, сугестивні, комунікативні навички, оволодіння основами психотехніки тощо.

Питання щодо розвитку педагогічної майстерності стають на першому плані у дослідженнях вітчизняних та іноземних науковців, проте не можна казати про справді наукову відпрацьованість даної проблеми. Як правило, викладачі ВУЗів зазвичай досягають певного рівня майстерності через десять-п'ятнадцять років роботи, оскільки отримується досвід викладання, який постійно вдосконалюється.

Діяльність викладача ВУЗу міститься у виконанні таких основних його функцій: навчальної, наукової, організаційної та виховної. Задача кожного викладача синтезувати оволодіння високим рівнем теоретичних знань разом із практичними вміннями.

Усе це виявляється у досягненні високих кінцевих результатів у навчанні та вихованні студентів.